Б?ек Ватан сугышы тынганга 70 ел ?теп китте. Бу бер кеше гомере. Сугыш ?ле х?терд?н ?аман ?уелмый. К?пт?н онытырга иде аны. Тик онытыламы со? ул? Онытылмый...Й?р?кл?рд? эзе тир?н уелып калган...

Сугыш ??рбер ?йне? бусагасын атлап керде ??м и? яхшыларны? гомерен ?зде; ??р гаил?г? кайгы китерде. Сугыш ветераннары сафы да нык сир?г?йде. ?г?р минем ?тием ис?н-сау булса иде, ул 105 яше бел?н барыр иде; сугыш ?тиемне? 40 яшьт? сулышын ?зде. Сугышны? т?п авырлыгын ?ч улын сугышка озаткан, ?зе д? гражданнар сугышында катнашкан, улларыны? сугыштан кайтуларын гомер буе зарыгып к?тк?н Зиннур бабам: “Безне? н?селебез нык”, - дип кабатларга ярата иде. Ничек кен? булмасын, к??елд? ?аман ?тил?ребез. Л?кин ?тием сугыштан кайтмады. ?нием, ике бала бел?н калып, 58 ел туган авылы колхозында хезм?т итте.

Мордовияд?н фашизмга каршы сугышка 241 ме?н?н артык кеше китте. Шуларны? 131 ме?е туган ?ирл?рен? ?йл?неп кайтмадылар. Аналар - улларын, ирл?рен, кызлар - с?йг?н ярларын, балалар - аталарын югалтты.

9 май – ?и?? к?не, безне? ?чен шатлыклы да, бер ук вакытта мо?су б?йр?м ул. Ватан сугышы алдыннан туып, “?ти” диг?н с?зне ?йтерг? тилмереп, ?нил?р канаты астында гына сыенып ?ск?н сабыйларны? да х?зер яше 70т?н узып китте инде. ?тил?ре сугыш кырында Ватанны саклап вафат булган бу сабыйлар ?з гомеренд? д??л?т тарафыннан ярд?м ала алдымы со??

Кызганычка каршы, юк шул – булмады. ?тил?ребез сугышта ?леп, калган балаларны? претензиял?ре (д?гъвалары) бик зур. Без, сугыш еллары балалары, сугышны? б?тен авырлыгын ?з ?илк?безд? кичерг?н, ?ти т?рбиясенн?н м?хрум калдык. Безг? д??л?тт?н бернинди ярд?м тим?де. Х?зерге вакытта безне? к?пл?ребез олы яшьт?, с?лам?тлекл?ребезне югалттык, ялгыз яш??чел?р ?ст?м? ярд?мг? мохта?лар.

Б?ек Ватан сугышында катнашып, ?лем бел?н к?зг?-к?з очрашкан, яис? яраланып, сугыш инвалиды булып калган ветераннарга х?к?м?т тарафыннан ярд?м к?рс?тел?ен? беркем д? каршы т?гел. Бу – изге эш. Л?кин ул ярд?мн?н к?бр?к аларны? балалары, оныклары файдаланды ??м х?зер д? шулай д?вам ит?. ? безне? ?тил?р сугышта Ватан ?чен ??лак булып, гомер буе авырлыклар к?рг?н балалар онытылган.

Без д??л?т тарафыннан онытылган балалар. Безне? яшебез 70т?н узган инде, без х?зер к?п т? т?гел. Бу хакта матбугатта яздылар ??м язалар да. ?нил?ребез “трудодень” диг?н буш исемн?р ?чен тир т?кк?н, ирт?д?н т?нг? кад?р бер тиен т?л??сез килеш хезм?т итеп, бабаларыбыз, ?нил?ребез т?зег?н колхозларны, заводларны б?ген казна караклары кес?л?рен? салды. Б?ген кемн?р кес?се хакына тол калган ?нил?ребез бил бегеп социализм т?зеде?
Сугыштан со? авылдашларны?, к?ршел?рне? со?гы сарыкларын, сыерларын налог ?чен к?м?к абзарга талап китк?н чакта без, кечкен? балалар, ?кереп елап калучы ?нил?ребез ян?ш?сенд? ач-ялангач, ?тисез калган балачагыбызны гомер буе оныта алмаббыз. Сугыш калдырган яраны? м??ге т?з?л?се юк.
Минем ?тием 1942 елны? салкын кышында сугышка кит?. 1943 елны? февраленд? Ржев фронтында фашистларны? ?ава х???ме вакытында вафат була. Безне? гаил?г? “х?б?рсез югалды” диг?н кара билет кил?. Без, ?нием бел?н, х?б?рсез югалган ?тиемне озак к?ттек. 1970 елда ?тием бел?н берг? сугышка китк?н якын дусты Фазлов Садыйк абый аны? Ржев ш???ренд? батырларча вафат булуын ачык итеп 30 елдан со? гына с?йл?п бир?е й?р?кл?ребезне тетр?ндерде. Шулай итеп мин ата назыннан м?хр?м ителг?н; авыз ачып “?ти” дип ?йтерг? туры килм?де. Б?генге к?нд? Россияд? ?тисез ?ск?н балалар 3 миллион чамасы калган. ?и?? к?не безд? инде к?п еллар д?вамында тантаналы р?вешт? билгел?п ?тел?. Л?кин сугыш елларында туган балалар турында беркемне? д? бер с?з д? ?йтк?не булмады. Аларны? д?ньяда булу-булмавы турында иск? алучы бармы ик?н? Мин инде пенсияг? нинди д? булса ?ст?м? ярд?м турында ?йтмим д?. Х?тта 9 май к?нн?ренд? безг? ике ген? с?з язылган открытка да кызганыч! Без ?аман да илебезне? ятим балалары булып калабыз. Билгеле, бу м?сь?л? республикада гына х?л ител? алмый. Моны? ?чен Россия д??л?те тарафыннан, кечкен? ген? булса да, ярд?м турында закон кабул ителерг? тиеш.
Билгеле булганча, сугышта катнашучылар ?чен 1943 елдан банкларда махсус (особый) счетлар ачылып, шунда хезм?т хаклары ??м д??л?т б?л?кл?ре ?чен бирел? торган акчалар к?черел? барган. Х?зерге вакытта алар “Полевое учреждение Банка Красноармейское”да саклана. Сугышта х?лак булучыларны? балалары (наследники) шунда хатлар да яза башладылар. Л?кин ?лег? аларга буш ?аваплар гына кил?. Шулай итеп, д??л?т ?зе халыктан, тел?с? нинди с?б?п бел?н, акча алса да, бирерг? бик ашыгып тормый.
Кыскасы: “Беркем д?, берни д? онытылмады”, - диг?н матур с?зл?р д?реслекк? туры килсен иде.

Яу кырлары безг? таныш т?гел,
Казаныргa юк, хайран ит?рлек.
Тик сугыштан безг? тиг?н ?леш
Гомеребез со?ынача ?ит?рлек.

Р?шид? Ипкаева